

УДК 796.032.2
ББК 75.8

Станіслав Заборняк, Павел Круль,
Богдан Мицкан

МАТЕРІАЛЬНО-ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ГІМНАСТИЧНОГО ТОВАРИСТВА “СОКІЛ” В СТАНІСЛАВІВСЬКОМУ ОКРУЗІ (1884–1914 рр.)

У статті подано характеристику спортивних споруд Гімнастичного Товариства “Сокіл”, які функціонували в добу автономії Галичини. Представлено кількісний стан соколових будинків і майданчиків та їх розвиток.

Ключові слова: спортивні споруди, гімнастичне товариство “Сокіл”, гнізда ГТ.

The characteristic of sport builds of Gymnastic Society “Sokil” functioning in Galichina region in 1884-1914 years is showed in the article. The quantitative and quolitative states of sokil's builds, grounds and their development are represented in yhis article.

Key words: sport builds, Gymnastic Society “Sokil”.

Постановка проблеми. Позитивна роль, яку в фізичній культурі відіграла діяльність Гімнастичного товариства (ГТ) “Сокіл”, цього першого зінституціалізованого товариства гімнастично-спортивного характеру в Галичині, залишилась задокументована в багатьох працях [1, 2, 3, 4, 5]. У сокільських публікаціях знаходимо характеристику деяких організацій [6, 7, 8]. Однак варто звернути увагу на величезний матеріальний доробок, яким напевно були будинки – соколові гнізда, які давали можливість реалізації програми діяльності Товариства “Сокіл”. Багато з них дійшли і до наших часів, слугуючи різним потребам суспільства, а деякі з них продовжують виконувати спортивні функції.

Мета роботи – характеристика спортивних споруд Гімнастичного Товариства “Сокіл”, які функціонували в добу автономії Галичини.

Результати дослідження. Перед початком першої світової війни ГТ “Сокіл” належало до найпопулярніших суспільних організацій в Галичині і налічувало 247 зібрань – гнізд спортового характеру, з найбільшою кількістю членів (30 тисяч осіб). Воно розпоряджалося найбільшим маєтком серед інших спортивних товариств. У вигляді нерухомості на кінець 1913 р. товариство мало 113 будинків з гімнастичними залами і понад 130 майданчиків призначених для організації гімнастичних показів. В цей період “Сокіл” утримував під своїм управлінням нерухомість вартістю біля – 6,5 млн. римських злотих (далі: корона), з якої іпотечна заборгованість складала 4,5 млн. к. На підставі соколових звітів встановлено, що ця організація розпоряджалася 126 будинками (табл.1). Разом з початком діяльності гнізда закладено фонд, а в кожному гнізді – власний. Попри визначені інвестиційні ініціативи з погляду їх призначення, вони часто були збудовані під впливом амбіцій і турботи соколів з точки зору престижу в професійному середовищі.

Об’єкти ГТ “Сокіл” також мали обов’язок здійснювати через спортивний комітет організаційно-правові та фінансові справи. Територію під будівництво будинків товариство найчастіше отримувало у формі дарунку гміни, рідше брало її в оренду. Будівничий фонд був створений з ресурсів, які вливалися до каси ГТ “Сокіл” як дохід з організованих заходів, дарувань і субвенції від суспільства, фірм та інституцій. Для цієї мети використовувались також іпотечні кредити, які сплачувались впродовж багатьох років. Найчастіше кредити надавав Банк Крайовий

у Львові. Будівництво такої великої кількості соколових будинків в умовах функціонування так званої “біді галицької” було явищем, успіхові якого потрібно завдячувати суспільному заангажуванню польського народу в реалізацію програми ГТ “Сокіл”, хоча й не без винятків.

Таблиця 1

**Матеріальний стан структур Союзу Польських Гімнастичних Товариств
“Сокіл” в Австрії (1912–1913 р.)**

Округ	Кількість гнізд ГТ “Сокіл”	Кількість гнізд будинків	Фонд будови, корони	Вартість нерухомості, корони	Борги іпотечні, корони	Вартість чистого майна, корони
Краківський I округ	54	16	139 169	725 940	404 986	546 383
Тарновський II округ	20	11	51 122	382 250	238 195	272 193
Жешовський III округ	30	15	27 650	609 394	388 450	400 735
Перемишльський IV округ	28	18	65 682	929 057	634 128	493 194
Львівський V округ	43	26	116 350	193 250	1 492 191	912 286
Тернопільський VI округ	23	16	8 275	964 418	656 379	404 736
Станіславівський VII округ	41	24	77 954	908 763	590 644	447 822
Разом	239	126	486 202	6 459 072	4 404 973	3 477 349

Варта здивування також відвага тогочасних діячів “Сокола”, які підтримували ризик отримання кредиту, а також наступне його погашення. Програма товариства мала ідейно-виховний характер і своєю діяльністю пробуджувала патріотичні ідеї польського народу. В соколових будівлях в багатьох випадках були елементи, які мали відношення до політичних і військових успіхів минулого Польщі. Погруддя багатьох керуючих “Соколом” поляків розміщених у формі оздоб на фасадах будинків виконували роль народних символів. Сама назва будинків, званих найчастіше “Гніздами” викликала у поляків порівняння з Гнезном – “колискою Польщі”. Використання в будівлях “надвіслянського” стилю нагадувало Віслу як елемент, що з’єднував поділену на частини Польщу. Деякі будинки своєю брилою були схожими до давніх оборонних казимировських замків (високі мури, вежі, випуклі вікна – мініатюри оборонних мурів і т.п.) Найбільше цю гіпотезу підтверджує сокільня березовська, на фасадах якої розміщено погруддя Казимира Великого – яке тим самим нагадує перехід Польщі від “дерев’яної до кам’яної”, з’єднання після поділу, консолідацію внутрішнього становища і загальне зміцнення держави. Погруддя Королеви Ядвіги і Владислава Ягели, які також розміщені на фасаді березовського гнізда, пробуджували національний дух народу, нагадуючи славні часи Об’єданого Королівства народів – Королівства Польського і Литви підтвержене перемогою над хрестоносцями в 1410 році під Грюнвальдем. На фасадах цього гнізда zostались символи патріотичних повстань поляків і суспільних реформ – погруддя Тадеуша Костюшки (голови ГТ “Сокіл”) і щит, який

відображав печатку Народного Уряду в час січневого повстання (цілком позбавлене напису – Рівність – Воля – Братерство). На фасадах будинку розміщено печатку з гербом з вороном над трьома коронами – символ Галичини і Лодомерії, який вважався серед поляків за образ “нещасливих сутичок”. Віру у відродження і воз’єднання державності Польщі символізує корона (Ягеллонів), обрамлена орнаментом з листків. Свій відголосок мають використані для будови цеглини, на яких можна побачити символи гарту в прагненні до отримання волі. Символіку вольності доповнювали розміщені в будинку три соколи. “Сокіл” як символ вольності був прийнятий в назві через організацію сокільського слов’янського руху. Сокіл в такій символіці був трактований як сукупність таких необхідних рис як: єдність, мужність, шляхетність і вірність ідеалам народних традицій. Прийняття сріблясто-білого кольору сокола на амарантовому тлі нагадувало польський народний герб. Будинки Товариства “Сокіл” були оздоблені назовні соколами, а внутрішні зали оздоблені орнаментами з національними мотивами. Інший патріотичний символ розміщено на фасаді будинку ГТ “Сокіл” в Санюку. Це пам’ятник отримання волі у вигляді сокола в організаційному строю, який тримає кайдани – символ неволі, зірвані з ніг орла в короні. Цікаву постать розмістили в 1900 р. на своєму будинку соколи з Ярослава. Це є символ окриленої звитяги і фізичної муки, названий з погляду на свої крила “Ікарот”. У 1870-1914 роках на польських землях в архітектурі, особливо в будівлях, таких як музеї, театри, готелі, вілли, фабрики проявлялись прагнення як до монументальності, так і до непомірної претензійної оздоблювальності, в якій відображені естетичні уподобання епохи. В монументальній архітектурі панували на той час всі можливі історичні стилі, включно з формами барокко. Особливим явищем була поява на одному фасаді різних архітектурних стилів. Більшість соколових будинків, особливо в початковому періоді розвитку цієї організації, була виконана в формі, характерній для тогочасної епохи і прийнятого в даній місцевості будівничого стилю. В міру налагодження політики набирали характерні на той час польські стилі. Роль, яку виконувало Гімнастичне Товариство “Сокіл”, реалізуючи свою патріотичну програму, можна прирівняти до діяльності “бастіону польскості” в нав’язуванні антипольської політики. Програмова діяльність Соколів протиставлялася тій політиці. Їхню роль важко переоцінити. Кількісний стан соколових будинків і майданчиків та їх розвиток представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Кількість сокільських будинків і майданчиків в 1884–1913 рр.

Рік	Кількість сокільських будинків	Кількість майданчиків чи ділянок під забудову.	Кількість товариств, які мали власний маєток, %
1884	1	1	1,0
1893	10	15	22,2
1894	13	-	22,0
1895	14	-	20,0
1896	15	-	20,5
1897	16	21	21
1898	23	-	28,7
1899	25	20	28,4
1900	27	29	29,7
1901	29	34	29,9

Продовження таблиці 2

1902	32	35	32,6
1903	33	31	31,4
1904	53	55	40,1
1905	54	54	38,0
1906	56	60	39,0
1907	64	68	36,8
1908	75	79	49,3
1909	97	101	51,0
1910	100	108	46,3
1911	106	125	45,7
1912	107	136	44,4
1913	113	131	45,7
1914	126	131	52,7

Кількість будинків ГТ “Сокил” побудована в період Галицької автономії свідчить про значну роль, яку Товариство відігравало в розвитку фізичного виховання і спорту. Ця роль полягала в будівництві залів, майданчиків і гімнастично-спортивних влаштувань, які стали в Галичині дієвими осередками культури, фізичного виховання і спорту.

Гнізда ГТ “Сокил” VII округу Станіславівського. В структурах округу VII Станіславівського в 1911 р. діяло 43 соколових гнізда, серед яких 22 мало власні будинки, а 22 з загальної кількості округу – власні спортивні майданчики. В статистичному списку за 1911 р. вартість нерухомості соколових гнізд округу становила – 649233 к, понад половину цієї квоти становив іпотечний борг. Квоту – 355531 становили іпотечні кредити на будівничі потреби. В соколовому статистичному звіті за 1912 рік вдвічі зменшилася кількість зазначених гнізд. З невідомих причин в цьому звіті не зазначено ГТ “Сокил” з Нижнього Березова і Кам’янки Великої. Про фінансову плинність свідчили статистичні звіти за 1911 – 1912 рр. Щодо кількості квот на фонд соколу, який в 1912 році зріс, то він був на 33 042 к більший від аналогічного в 1911 році і становив – 77954 к. водночас був збільшений на 147 194 к щодо попереднього року іпотечний борг, який в 1912 р. становив – 590 644 к. Це свідчило про здійснення інвестиційної діяльності через ГТ “Сокил”, який належав до VII округу. Звіт свідчить, що кредити на будівництво в 1912 році під іпотечну заставу заставляли гнізда з наступних місцевостей: Богородчани – 3500 к, Єзупіль – 1500 к, Калуш – 2000 к, Княгини Гірка – 23000 к, Коломия – 6000 к, Монастириська – 2000 к, Надвірна – 3000 к, Печиніжин – 14000 к, Снятин – 2000 к, Станіславів – 10000 к, Станіславів-Бельведер – 2000 к, Заболотів – 24000 і Заліщики – 10000 к.

ГТ “Сокил” – Більшівці. В Більшівцях гніздо “Сокил” зареєстровано в 1905 році і було одне з найменших соколових гнізд в Станіславівському окрузі. В 1912 році воно налічувало 42 особи. Як впливає з союзного статистичного списку за 1912 рік вартість нерухомості, в склад якої входив будинок і спортивний майданчик, оцінено в 65 000 к. З цієї квоти на сплату іпотеки нерухомості члени гнізда мали сплатити – 40 000 к. З погляду на вказану квоту – 37 374 к на кінці будівельного фонду можна зробити висновок, що ймовірно соколи більшовицького гнізда мали на меті розбудувувати сокольні чи були на шляху до цього. Існує також ймовірність, що з банківських процентів від цієї квоти сплачували іпотечний кредит.

Кількісна характеристика матеріально-фінансових статків VII соколового округу

Гніздо	Рік закладення гнізда	Рік віддання сокольні	Фонд будови	Вартість нерухомості	Іпотечні борги	Вартість маєтку
1.Боднарівка	1910	-	169	25	-	-
2.Богородчани	1907	?	-	12 000	3 587	9 913
3.Більшівці	1905	?	37 374	65 000	40 000	25 600
4.Бучач	1894	?	-	80 000	52 851	28 061
5.Чернівці	1892	?	10 558	2 000	13 000	15 048
6.Делятин	1904	-	7 800	2 600	-	9 849
7.Релеїв	1904	-	69	-	-	69
8.Долина	1895	?	-	21 975	15 153	11 231
9.Гвіздець	1903	?	-	-	3 974	10 913
10.Галич	1903	?	-	9 170	824	10 644
11.Голосків	1905	-	1 000	2 000	-	3 400
12.Городенка	1897	?	-	57 310	28 589	33 252
13.Єзупіль	1910	?	-	10 000	2 000	8 200
14.Качика	1906	-	-	433	35	723
15.Калуш	1894	?	-	78 902	52 979	32 057
16.Княгини Гірка	1910	?	-	25 000	23 218	4 004
17.Княгини – Колонія	1910	?	-	10 000	7 700	2 300
18.Коломия	1885	?	-	60 300	94 237	-
19.Косів	1893	?	-	8 600	5 457	5 578
20.Кути	1904	?	-	5 500	4 300	1 500
21.Медуха	1094	-	-	-	-	-
22.Монастириська	1893	-	6 927	4 238	-	14 704
23.Надвірна	1893	-	404	16 800	2 450	16 477
24.Обертин	1903	?	616	10 000	6 250	4 843
25.Отинія	1903	?	-	10 700	2 915	8 587
26.Печиніжин	1903	?	-	22 700	14 366	11 634
27.Золотий Потік	1908	-	-	-	693	1 868
28.Рожнятів	1906	-	7 100	400	1 000	6 100
29.Садогора	1906	-	-	-	-	-30
30.Снятин	1892	?	-	23 317	10 722	12 639
31.Солотвино	1909	-	-	-	-	-32
32.Станіславів	1884	?	-	78000	74 857	8 700
33.Станіславів- Бельведер	1910	?	-	12 000	3 020	9 415
34.Тарновіца Польна	1909	-	-	-	-	-
35.Тлумач	1898	?	-	20 000	95 000	106
36.Тисмениця	1909	-	-	-	-	-37
37.Вашковіце	1910	-	-	-	-	38
38.Волосів	1906	-	-	-	-	474
39.Вижниця	1903	-	-	160	-	310
40.Заболотів	1903	?	-	43 692	24 700	21 492
41.Заліщики	1894	?	-	35 941	37 460	10 986
Разом	1912	-	77 954	908 763	590 644	447 822
	1911	-	44 912	790 108	453 450	421 772

ГТ “Сокіл” – Бучач. Бучач лежав в одному з найбільш віддалених закутків Галичини, між Станіславом і Столицею VI Округу – Тернополем. Найімовірніше організаційне віддалення гнізд дало імпульс до створення в 1894 році бучачького гнізда. В 1911 році вартість сокольні становила 24700 к, в той же час іпотечний борг, як подають соколові джерела, становив понад 54 000 к, це вказувало на клопітливу фінансову ситуацію відділу ГТ “Сокіл” в Бучачі. Беручи до уваги річний зиск, який діячі отримували в вартості 125 к, це була ситуація, яка змушувала до довготривалої сплати боргу.

ГТ “Сокіл” – Чернівці. ГТ “Сокіл” в Чернівцях, тодішній столиці Буковини, був створений в 1892 р. Соколяня гнізда була однією з останніх відданих до використання перед першою світовою війною. З метою реалізації будови власної сокольні в 1911 р., відділ отримав іпотечний кредит на суму – 14000 к., ця квота дозволила початок будівництва. До моменту закінчення будівництва, заняття проводились на майданчику для гімнастичних вправ, який становив власність гнізда.

ГТ “Сокіл” – Долина. Гніздо в Долині було створено в 1895 році. Відповідно до статистичного звіту за 1912 р. до нього належало 128 соколів. В диспозиції ГТ “Сокіл” в цій місцевості знаходився власний будинок і спортивний майданчик. Ці нерухомості становили вартість – 21975 к. На будівництво соколового об’єкту отримано іпотечний кредит, який в списку зазначений в квоті – 15153 к. Великий як на кількість членів гнізда був його річний дохід, що в обчислювальному році становив – 5104 к.

ГТ “Сокіл” – Гвіздець. В цьому невеликому містечку соколове гніздо розпочало діяльність в 1903 р. Статистичний звіт за 1911 р. зазначає 80 постійних членів. У вартість нерухомості, оціненої в статистичному звіті за 1911 р. закладалися власний будинок і спортивний майданчик вартістю – 11 198 к, з якої на сплату іпотечного кредиту повинна була виділятися сума – 4 171 к. Як на мале гніздо його члени виділялися значним річним доходом, який в згаданому списку зазначали в сумі – 2928 к, що дозволяло їм систематично сплачувати зобов’язання.

ГТ “Сокіл” – Галич. Недалеко від Станіслава в північному напрямку над Дністром лежить стародавній Галич. В добу галицької автономії він навіть не належав до великих міст в окремому гмінному статусі. Початок соколової діяльності розпочався від реєстрації гнізда в 1904 р. Союзний статистичний звіт за 1912 рік налічує 89 членів гнізда, а також в ньому зазначаються будинок і спортивний майданчик. Вартість нерухомості оцінено на квоту – 11020 к. Гніздо мало невеликий іпотечний борг вартістю – 1507 к., що при річному доході – 2906 к було цілком можливим для систематичної його сплати. Після року діяльності він був зменшений до 824 к, майже на 50%.

ГТ “Сокіл” – Городенка (східні обриси). Соколове гніздо закладено в 1897 році, було приписане до VII Округу в Станіславові. Вид будинку ГТ “Сокіл” в Городенці, презентований на світлинах періоду Галицької автономії вказують на згромаджені при сокольні локальні угруповання. Це вказує на значну роль, яку мало Гімнастичне Товариство “Сокіл” на східних територіях розвитку культури в житті поляків. Вартість нерухомості гнізда оцінено в 1911 р. на – 57400 к, а це значить, що будинок був за вартістю, прирівняний до будинку сокольні Жешовської. Гніздо мало іпотечний борг вартістю – 29617 к. Річний дохід з організованих через соколів вечірок складав – 559 к.

ГТ “Сокіл” – Єзупіль (східна сторона). Закладене в 1910 р. гніздо належало до VI Округу в Тернополі. Вже на початку діяльності гніздо дбало про побудову власної сокольні. Як подає статистичний звіт Союзу Польських Товариств

Соколових в Австрії за 1911 рік вартість нерухомості гнізда становила – 5000 к., в цій сумі борг іпотечний складав – 500 к. В звіті за 1912 рік вартість соколової нерухомості оцінено на 10000 к, вартість боргу- 2000 к.

ГТ “Сокіл” – Калуш (обриси східні). Містечко існувало в Східній Галичині як одне з не багатьох, на теренах якого містилися поклади калійної солі. Гніздо повстало тут в 1891 році. Побудова власної сокольні потребувала – 79298 к, з цієї квоти – 54725 к становив кредит під іпотечну заставу. Величина чистого річного прибутку вартістю – 2424 к вказує на організаційну пружність калуських соколів.

ГТ “Сокіл” – Княгинин – Гірка. Закладене в 1910 р. гніздо, члени якого повинні були показати доволі високу організаційну активність, вже в 1911 році прагнули мати власний будинок. Вартість об'єкту в зведеному статистичному списку за 1911 р. оцінена на квоту – 25000 к, при чому іпотечний борг, який обтяжував нерухомість у сумі – 23218 к при 300 членах в 1911 р. і 200 особовому кількісному складі гнізда в 1912 р. був поступово сплачений.

ГТ “Сокіл” – Княгинин-Колонія. Гніздо закладене в 1910 році подібно як в сусідній місцевості Княгинин – Гірці члени повинні були відзначатися значною організаційною оперативністю, і вже в 1911 р. майно оцінено на квоту – 10000 к, при чому іпотечний борг, який обтяжував нерухомість величиною – 7700 к при 203 особовому кількісному складі гнізда систематично сплачувався, тим більше, що річний дохід гнізда становив – 4503 к.

ГТ “Сокіл” – Коломия. Містечко розташоване над Прутом, було столицею Покуття. Це тут Казимир Ягелончик забрав холд Стефана господаря Молдови. Соколове гніздо було закладене тут в 1885 р. Належало до Округу VII в Станіславові. За ціну – 54000 к збудовано власний будинок ГТ “Сокіл”. На будову отримано іпотечний кредит величиною – 88920 к. Варто припустити, що сокольно побудовано цілком за позикові кошти.

ГТ “Сокіл” – Косів. Реєстрація Косівського гнізда відбулася в 1893 р. Як впливає з статистичного звіту за 1912 рік, гніздо мало власний будинок і спортивний майданчик. Воно мало нерухомість вартістю, яка зазначена в списку на квоту – 8500 к, і було обтяжене іпотечним боргом величиною – 5 03 к. До гнізда належало 102 соколи.

ГТ “Сокіл” – Кути. Містечко в добу автономії існувало з саф'янових виробів. Реєстрація гнізда була здійснена в 1903 р. В 1912 році до нього належало 67 членів. З статистичного списку за 1912 рік видно, що соколи володіли власним будинком і спортивним майданчиком вартістю – 5500 к. Іпотечний борг складав – 4300 к. Члени відзначалися організаційними стараннями щодо сплати боргу, який після року діяльності зменшився до 200 к.

ГТ “Сокіл” Монастириська. В цьому невеликому містечку гніздо було закладене в 1893 році. В статистичних записах ГТ “Сокіл” в Цезарстві Австрійському за 1912 рік не знаходимо інформації щодо існування будинку. Однак з аналізу фінансів, які стосувались гнізда впливає, що воно володіло маєтком вартістю – 14701 к., натомість на рахунку фонду будови сокольні знаходилося – 6927 к. Можна робити висновки про наміри, пов'язані з початком будови власної сокольні чи її розбудови, в звіті вказано квоту 4238 к як вартість нерухомості. Найімовірніше це була вартість будівельного майданчику. На світліні видно скромний, одноповерховий, дерев'яний будиночок, огорожений парканом, характерним для будівель на зламі століть.

ГТ “Сокіл” Обертин. Під цим малим містечком, яке лежить на лівому березі Пругу навпроти гирла Черемошу. Ян Тарновський переміг воєводу волоського.

Гніздо ГТ “Сокіл” в Обертині було закладене в 1903 р. Цей красивий сільський будиночок був місцем зустрічі обертинських соколів. В джерелах соколових вартість нерухомості гнізда оцінено на – 10200 к, з якої – 8048 к припадало на іпотечний борг. На рахунку будівничого фонду знаходилося – 119 к, що може свідчити про намір розбудови обертинської сокольні.

ГТ “Сокіл” – Отинія. Соколове гніздо в Отинії закладене в 1903 р. Це було одне з найменших гнізд станіславівського округу, до якого в 1912 р. належало 63 члени. Мало власний будинок, побудований з невеликих власних ресурсів та іпотечного кредиту. Відповідно до статистичного списку вартість будинку оцінено на квоту – 10500 к. Для сплати боргу в 1912 р. залишилась ще квота – 3256 к. Окрім внесків членів, дохід формували також кошти, які надходили від заходів, позичання книжок, дарувань.

ГТ “Сокіл” – Печиніжин. Реєстрація ГТ “Сокіл” в Печиніжині відбулася в 1903 р. В цьому невеликому містечку організація мала велику популярність. В 1911 р. в діяльності організації брало участь 55 членів, які мали річний дохід величиною – 6871 к. Завдяки цьому сплачували іпотечний кредит, який, відповідно до статистичного списку складав – 14366 к. Вартість нерухомості, яка була власністю соколів становила – 22700 к, а річний дохід – 2917 к.

ГТ “Сокіл” Богородчани. Гніздо розпочало свою діяльність після реєстрації в 1907 р. Це була одна з небагатьох організацій, яка мала програму національного спрямування. В 1912 р. гніздо налічувало 76 членів, які були власниками будинку загальною вартістю – 12000 к. Аналогічно, як і більшість гнізд соколових в Галичині сплачувало іпотечний кредит, який в 1912 р. складав – 3587 к. Сплату цього боргу гарантував отриманий з діяльності прибуток величиною – 4011 к.

ГТ “Сокіл” – Станіславів. Станіславів подібно як і Перемишль мав важливе значення в політичному житті Галичини. Це місто було також столицею VII соколового Округу. Станіславівське гніздо в 1884 р. було однією з перших філій “Сокола-Мацежи”. В 1888 р. кількість членів складала 21 тисячу осіб мало два соколові будинки, які належали до двох гнізд, а власне гнізда Станіславів і Станіславів-Бельведер. Будинок Станіславівського гнізда в статистичному звіті оцінено на – 60000 к, іпотечний кредит – 64991 к., найімовірніше отриманий на покриття потреб за будівельні роботи. На рахунку фонду сокольні було 5747 к., але величина вказаного дефіциту вказувала на довготривалу сплату боргу.

ГТ “Сокіл” – Станіславів-Бельведер. Це було друге гніздо в Станіславові засноване в 1910 р. До нього належало 224 соколи. Як впливає зі статистичного звіту за 1912 р. гніздо було власником будинку вартістю – 12000 к. На потреби будівництва отримано іпотечний кредит, з якого до сплати зосталось – 3 020 к. Члени гнізда Станіславів-Бельведер отримували з організованих заходів та інших джерел річний дохід величиною – 8 581 к.)

ГТ “Сокіл” – Снятин. Розвиток культури в містечку був підданий стихії польського відродження, звідси домінування в діяльності польських національних ідей. Неабиякий вплив на розвиток культури в Снятині мало будівництво власного будинку. В 1911 р. в статистичному списку нерухомість гнізда оцінено на квоту – 23 117 к, з чого – 12 055 к становив іпотечний кредит на потреби будівництва сокольні. Після року діяльності гніздо сплатило біля – 1700 к боргу.

ГТ “Сокіл” – Тлумач. Містечко, яке розташовано на схід від Станіславава, в 1888 р. в ньому існував найбільший в Галичині цукровий завод. Тлумацьке гніздо закладене в 1898 р., належало до структур VII Округу в Станіславові. Дане містечко, мало сокольню, вартість якої в Союзному статистичному звіті становила – 200 000 к, з цього, як подають у відомості, іпотечний кредит становив – 96 000 к.

ГТ “Сокіл” – Заболотів. Гніздо діяло від 1903 р., коли прихильники соколової ідеї в цьому місті домоглися його формальної реєстрації. Відповідно до списку в 1912 р. до нього належало 85 членів, які, завдяки своїй діяльності отримували дохід, який дозволяв сплату отриманого іпотечного боргу величиною – 24 700 к. Вартість соколової нерухомості, відповідно до того самого списку, становила – 43 692 к.

ГТ “Сокіл” – Заліщики. У містечку, яке розташовано на кордоні з Буковиною, соколове гніздо засноване в 1893 році і входило до структури VII Округу в Станіславові. В союзному статистичному звіті за 1911 р. згадується про будинок і спортивний майданчик, які були власністю гнізда і мали вартість – 36675 к. На початок будівництва гніздо отримало іпотечний кредит величиною – 27944 к., сплата якого змушувала діячів до систематичного заробляння коштів.

Висновок.

Отже, за відносно короткий період, сокільський рух в Галичині забезпечив створення належної матеріально-технічної бази (спортивних майданчиків, будівель), яка забезпечила потреби членів чисельних гнізд у різних окугах щодо здійснення тренувальної і змагальної діяльності. Важливу роль у цьому відіграло іпотечне кредитування.

1. Dziędzielewicz A. Trzydziestolecie Polskiego Towarzystwo Gimnastycznego. – Lwow, 1897. – 26 s.
2. Kopalinski W. Słownik mitów i tradycji kultury. – Warszawa 1985. – 1085 s.
3. Piecuch A. Towarzystwo Gimnastyczne “Sokół” w Brzozowie (1893-1949). – Zarys monograficzny. – Brzozów, 1990. – S. 355-356.
4. “PGS”. – 1912. – N 8. – 62 s.
5. “PGS”. – 1913. – N 11. – 88 s.
6. Snopko J., Dudek D. Rozwój ruchu sokolego w zaborze austriackim // Zarys dziejów Sokolstwa Polskiego w latach 1867-1997. – Częstochowa, 2001. – S. 21-23.
7. Sprawozdanie (XX) Wydziału Związku Polskich Gimnastycznych Towarzystw Sokolich za rok 1912/1913. – Lwów, 1913. – S.31.
8. Tabela statystyczna polskich związkowych gimnastycznych towarzystw sokolich w Austrii za rok 1912 zestawiona na podstawie sprawozdań i raportów // “PGS”. 1912. – №11. – S 85-88.

УДК 796.011 (477)

ББК 75.1

Ярослав Боднар

ПРИНЦИПИ ГАРМОНІЙНОСТІ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДІ ГАЛИЧИНИ В КІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У даній статті йдеться про шляхи реалізації принципу гармонійності у фізичному вихованні молоді Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Ключові слова: *фізичні вправи, спорт, фізичне виховання.*

The article deals with the main ways realization of the principle of harmonious in the physical education of the youth of Galychyna of the end of 19 – the beginning of 20 century.

Key words: *physical exercises, sport, physical training.*

Постановка проблеми. Відомо, що принципами називають те, що лежить в основі певної теорії, вчення, науки, світогляду, а також внутрішні переконання